SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Lausunto

3.10.2023

23-2115

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

STM; Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tietyillä uusilla genomitekniikoilla tuotetuista kasveista sekä niistä saatavista elintarvikkeista ja rehuista

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on osallistunut kansalliseen työryhmään, joka valmistellut valtioneuvoston kirjelmän eduskunnalle (U 49/2023 vp). STM haluaa kuitenkin esittää joitakin lisähuomioita:

Geenitekniikkasääntelyn uudistamistarve

STM pitää tärkeänä, että EU uudistaa nykyistä geenitekniikan käyttöä koskevaa lainsäädäntöä, joka ei sovellu enää tarkoitukseensa. Komission tietyillä uusilla genomitekniikoilla muokattuja kasveja koskeva asetusehdotus on tervetullut ensiaskel. Myös mikro-organismeja ja eläimiä koskevaa EU-lainsäädäntöä olisi syytä selkeyttää mahdollisimman pian, sillä uudet genomitekniikat ovat jo vakiinnuttaneet paikkansa biolääketieteellisessä tutkimuksessa ja mm. lääke- ja rokotekehityksessä.

STM tarkastelee uusilla genomitekniikoilla (NGT) jalostettujen kasvien käyttöä ensisijaisesti käytön turvallisuuden (työsuojelu ja väestön terveys) sekä väestön terveyttä parantavien innovaatioiden näkökulmasta. Työsuojelunäkökulmasta uusilla genomitekniikoilla jalostettuihin kasveihin (NGT-kasvit) ei liity erillistä uutta sääntelytarvetta. Väestön terveyteen kohdistuvat vaikutukset riippuvat NGT-kasvin ominaisuuksista, käyttötavasta ja käytön laajuudesta, ja niitä olisikin lähestyttävä tapauskohtaisesti. Erityisesti tulisi tällöin tarkastella kasvin toksisten tai allergeenisten ominaisuuksien lisääntymistä tai vähentymistä ja elintarvikkeiden ravitsemuksellisia vaikutuksia (esim. rasvahappokoostumuksen muutos). Uusien jalostustekniikoiden käytön mahdollisilla vaikutuksilla ruokaturvaan, elintarvikkeiden hinnoitteluun ja viljelyn kannattavuuteen on luonnollisesti myös sosiaalisia ulottuvuuksia.

Asetusehdotuksen sisällöstä

Nyt käsiteltävänä olevassa asetusehdotuksessa NGT-kasvit jaettaisiin kahteen ryhmään. Sellaiset NGT-kasvit, joihin tehty muutos olisi voinut syntyä luonnossa tai perinteisessä jalostuksessa (ryhmän 1 NGT-kasvit), eivät enää pääosin kuuluisi nykyisen EU:n geenitekniikkasääntelyn soveltamisalaan. STM katsoo, että tämä noudattaisi sääntelyn suhteellisuusperiaatetta ja korjaisi eräitä nykyisen sääntelyn oikeudellisia ongelmia. Käytännössä ongelmaksi voi kuitenkin muodostua riittävän selkeiden kriteerien luominen ryhmän 1 NGT-kasveille, kun kasvigenomit ovat jo luonnostaan muokkautuvia ja perinteisillä jalostusmenetelmiä kasvin perimään syntyy tyypillisesti suurempia muutoksia kuin asetusehdotukseen sisältyvillä menetelmillä. Ryhmän 1 NGT-kasvien kriteerien pitäisi kuitenkin olla täysin yksiselitteisiä, jotta vältetään nykyisten muuntogeenisiä organismeja (GMO) koskevien lupamenettelyjen muuttuminen entistä raskaammiksi.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Sosiaali- ja terveysministeriö				
PL 33 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 8 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	02951 63415 +358 2951 63415	kirjaamo.stm@gov.fi stm.fi

Ryhmän 2 NGT-kasveille sovellettaisiin nykyistä GMO-sääntelyä vähäisin mukautuksin. Niiden osalta toimijoiden tai viranomaisten hallinnollinen taakka ei siten todennäköisesti käytännössä kevenisi nykyisestä, mutta vaikutukset riippuvat paljolti siitä, millaisia tietovaatimuksia täytäntöönpanosäädöksissä asetetaan.

STM pitää tervetulleena kestävyysnäkökulman huomioimista asetusehdotukseen sisältyvissä kannustimissa, mikä on uusi elementti geenitekniikkalainsäädännössä. Ministeriö pitää myönteisenä, että asetusehdotuksen Liitteeseen III sisältyy mm. ruokaturvaan, ravitsemukseen ja ympäristöterveyteen liittyviä kannustinkriteereitä.

STM pitää tärkeänä asetusehdotukseen sisältyvää asetuksen toimeenpanon seurantaa määräajoin. Seurannalla saadaan tietoa paitsi lainsäädännön tavoitteiden toteutumisesta, myös mahdollisista korjaustarpeista.

Budjettivaikutukset

Valtioneuvoston asettama kansallinen toimivaltainen viranomainen, geenitekniikan lautakunta, toimii STM:n yhteydessä. NGT-kasvien lupamenettelyt kuuluisivat lautakunnan tehtäviin silloin kun kyseessä ei ole NGT-kasvien elintarvike- tai rehukäyttö. Asetuksen toimeenpano lisää todennäköisesti geenitekniikan lautakunnan viranomaistehtäviä ja vaatii lisäresursseja.

Kirsi Törmäkangas

Neuvotteleva virkamies Kirsi Törmäkangas

Jakelu Eduskunta; maa- ja metsätalousvaliokunta

Tiedoksi Erityisavustaja Niilo Heinonen, STM
Kansliapäällikkö Veli-Mikko Niemi, STM
Osastopäällikkö Taneli Puumalainen, STM
Johtaja Tuula Helander, STM
Hallitussihteeri Sini Tervo, STM